

BÀI 12: DÙNG TỪ HÁN VIỆT (P 1)

Từ thuần Việt là những từ riêng của người Việt hoặc do người Việt mượn từ tiếng nói các dân tộc khác với dân tộc Hán mà tạo thành. Còn từ Hán Việt có nguồn gốc từ tiếng Hán, do người Việt đọc theo âm Hán cổ mà tạo ra. Sau đây, chúng ta tìm hiểu khái quát về từ Hán Việt:

Khái quát về từ Hán Việt

Từ Hán Việt gồm có một số tiêu chí sau đây:

1. Về cấu tạo

Các từ Hán Việt có cấu tạo ngược trật tự so với thuần Việt.

Thí dụ:

<i>Từ Hán Việt</i>		<i>Từ thuần Việt</i>
thanh điều	→	chim xanh
trung điểm	→	điểm giữa
mỹ nhân	→	người đẹp

Cấu tạo từ ngữ tiếng Anh giống từ Hán Việt, từ ngữ tiếng Pháp giống từ thuần Việt.

Thí dụ:

<i>Tiếng Anh</i>		<i>Tiếng Pháp</i>
blackboard	→	tableau noir
White House	→	Maison Blanche

Như vậy, từ Hán Việt đặt tính từ đứng trước danh từ, còn từ thuần Việt thì đặt tính từ đứng sau danh từ.

Từ Hán Việt *Từ thuần Việt*

quyền môn → cửa quyền
phù vân → mây nổi
thanh sử → sử xanh

2. Về ý nghĩa

Từ Hán Việt *khó hiểu* hơn từ thuần Việt. Từ Hán Việt thường mang *sắc thái cổ kính và không thông dụng*, còn các từ thuần Việt *mang tính hiện đại và thông dụng*. Nhiều từ Hán Việt *đồng âm mà dị nghĩa*, có nghĩa là, chỉ một từ lại mang nhiều nghĩa khác nhau, nên phải hiểu rõ nghĩa của từ mới dùng chính xác.

Thí dụ:

<i>Từ Hán Việt</i>		<i>Từ thuần Việt</i>
trung trực	→	ngay thẳng
quốc gia	→	nhà nước
giang sơn	→	núi sông

3. Về chức năng

Từ Hán Việt rất đa dạng và phong phú. Chúng thuộc nhiều lĩnh vực, như: chính trị, giáo dục, tôn giáo, kinh tế, quân sự, tư pháp, y tế...

Chính trị

Thí dụ:

hoàng thượng, hoàng đế,
chế độ, chính thống,
vương triều, vương trượng,
bá vương, chủ tịch...

Giáo dục

Thí dụ:

tú tài, cử nhân,
văn khoa, văn chương,
giáo huấn, giáo khoa,
nhân văn, nhân tài...

Tôn giáo

Thí dụ:
Giáng sinh, Phục sinh,
thiên đàng, hoả ngục,
tiên khán, vĩnh khán,
kim khánh, ngọc khánh...

Kinh tế

Thí dụ:
thương mại, lãi suất,
lợi nhuận, khuyến mại...

Quân sự

Thí dụ:
chiến trường, chỉ huy,
hậu phương, tiền tuyến,
án ngữ, tấn công...

Tư pháp

Thí dụ:
nguyên cáo, bị cáo,
cáo trạng, ám sát, ân xá...

Y tế

Thí dụ:

bác sĩ, y tá, y khoa,
tiêm chủng, tiêm nhiễm, thương hàn...

Theo thống kê của các nhà ngôn ngữ học, từ Hán Việt chiếm 75% vốn từ tiếng Việt. Chúng ta cần học thuộc lòng và thường xuyên đặt câu thì mới dùng chính xác được.

THỰC HÀNH

Hãy tìm và chữa những chỗ sai trong các câu sau đây:

1. Trong chuyến đi Ad Limina, Hội đồng Giám mục Việt Nam đã **tiếp kiến** Đức Thánh Cha Phanxicô.
 - Trong chuyến đi Ad Limina, Hội đồng Giám mục Việt Nam đã **yết kiến** Đức Thánh Cha Phanxicô.
2. Trong trận đấu bóng đá giữa đội tuyển nước Anh và đội tuyển Hà Lan, hàng trăm **người xem** đánh nhau.
 - Trong trận đấu bóng đá giữa đội tuyển nước Anh và đội tuyển Hà Lan, hàng trăm **khán giả** đánh nhau.
3. **Người vẽ** đẹp vẽ xấu; **người vẽ** xấu vẽ đẹp.
 - **Họa sĩ** đẹp vẽ xấu; **họa sĩ** xấu vẽ đẹp.
4. Cháu bé **kiên quyết** đòi chơi game.
 - Cháu bé **nặng nặc** đòi chơi game.
5. Có lẽ ông đoàn trưởng của ca đoàn mình sẽ **đi bước nữa**.

- Có lẽ ông đoàn trưởng của ca đoàn mình sẽ *tục huyền / tái hôn*.
6. Sau khi bà cố mất được một năm, ông cố *tái giá* với một bà bạn làm trong Ban Hành giáo.
- Sau khi bà cố mất được một năm, ông cố *tái hôn / tục huyền* với một bà bạn làm trong Ban Hành giáo.
7. Maurice là một gã *đồng tình luyện ái* đã từng giao du với đàn ông mãi dâm.

Maurice là một gã *đồng tính luyện ái* đã từng giao du với đàn ông mãi dâm.

8. Chúng tôi đã phát hiện một *tử thi* bị chết đuối.
- Chúng tôi đã phát hiện một *xác người* chết đuối.
9. Philippines và Indonesia là hai *quốc đảo*.
- Philippines và Indônêxia là hai *đảo quốc*.

10. Mọi tín hữu Công Giáo đều phải thực hiện lời *dạy bảo* của Đức Thánh Cha.

Mọi tín hữu Công Giáo đều phải thực hiện lời *giáo huấn* của Đức Thánh Cha.

Thánh vịnh 44
Hôn lễ quân vương

Giữa thế nhân, Ngài vô song tuyệt mỹ,
nét duyên tươi thắm nở môi Ngài,
nên Ngài được Thiên Chúa ban phúc lành mãi mãi.

Hàng cung nữ, có những vì công chúa,
bên hữu Ngài, hoàng hậu sánh vai,
trang điểm vàng Ô-phia lộng lẫy.

Tôn nương hỡi, xin hãy nghe nào,
đưa mắt nhìn và hãy lắng tai,
quên dân tộc, quên đi nhà thân phụ.

Sắc nước hương trời, Quân Vương sủng ái,
hãy vào phục lạy: Người là Chúa của bà.
Thiếu nữ thành Tia mang lễ tới,
phú hào trong xứ đến cầu ân.

Đẹp lộng lẫy, này đây công chúa,
mặc xiêm y dệt gấm thêu vàng,
phục sức huy hoàng, được dẫn tới Quân Vương,
cùng các trinh nữ theo sau hầu cận.

Lòng hoan hỷ, đoàn người tiến bước,
vẻ tung bừng, vào tận hoàng cung.
Con cái Ngài sẽ nối dòng tiên đế,
Ngài phong làm vương bá khắp trần gian.

Danh thơm Ngài, thần xin truyền tụng
thế hệ này tới thế hệ kia.
Vì thế, dân dân sẽ nức lòng ca ngợi,
tiếng ngợi ca bát tân muôn đời.